

Kulturdepartementet

Barns och ungas läsning - ett ansvar för hela samhället (SOU 2018:57)

Sammanfattning

Region Jönköpings län har av Kulturdepartementet getts möjlighet att yttra sig över Läsdelegationens betänkande ”Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället” (SOU 2018:57). Region Jönköpings län vill framhålla det positiva med att ämnet uppmärksammas och har därför med stort intresse tagit del av betänkandet. Positivt är också att betänkandet betonar många vägar till läsning och vikten av att arbetet med att stimulera barn och unga till läsning svarar mot den ökande digitaliseringen i samhället. Region Jönköpings län lämnar följande yttrande enligt nedan.

Synpunkter på förslaget

Barn och unga ägnas särskilt fokus i det läsfrämjande arbetet inom Regionbibliotek Region Jönköpings län, som arbetar strategiskt med biblioteksutveckling. Utgångspunkterna är folkbibliotekens behov, Bibliotekslagen, Region Jönköpings läns kulturplan 2018-2020 där den regionala biblioteksplanen ingår och andra styrdokument. Arbetet sker i samverkan och samspel med det omgivande samhället och i nära dialog med folkbiblioteken och andra aktörer inom bildning och utbildning. Syftet är att länets invånare ska erbjudas en relevant och jämlik biblioteksverksamhet av hög kvalitet. Folkbiblioteken i Jönköpings län och Regionbibliotek Region Jönköpings län har tillsammans tagit fram en Läs- och litteraturfrämjandeplan 2018-2022 som gemensamt verktyg för att nå vår vision: Jönköpings län – ett län av läsare. ”Vi ska utveckla samarbetsformerna och dialogerna med aktörer som möter barn och ungdomar”, ”Vi ska arbeta gränsöverskridande med nya metoder för skapande och berättande” och ”Vi ska utveckla det digitala läs- och litteraturfrämjandet genom olika verktyg och arbetsformer” är några av punkterna i denna plan.

Utifrån detta ser Region Jönköpings län mycket positivt på:

- att betänkandet utgår från ett brett grepp kring barns och ungas läsning. När samhällets olika aktörer och deras roller tydliggörs, möjliggörs samverkan i ännu högre grad. Det är positivt för den regionala biblioteksverksamheten, vars uppdrag till stor del handlar om samverkan med andra.

- att den genomgående ansatsen i förslagen innebär förtydliganden i läroplaner, allmänna råd och andra skrivningar samt framtagande av stödmaterial där flera departement involveras. En god grund kring barns och ungas läsning med samverkan över departementsgränserna på statlig nivå skapar ännu bättre förutsättningar för den regionala biblioteksverksamhetens arbete.
- att flera förslag och bedömningar handlar om att huvudmännen ska verka för att stärka samverkan mellan olika aktörer, verka för långsiktig hållbar kompetens för olika professioner och ansvara för uppföljning, något som redan ingår i den regionala biblioteksverksamhetens uppdrag.

3.6 Förslag och bedömningar gällande små barns språkutveckling

Region Jönköpings län ser särskilt positivt på samverkan mellan Kulturrådet, Skolverket och Socialstyrelsen inom detta område. I vårt utvecklingsarbete Språklust ser vi att en sådan samverkan är av stor vikt för att samverkan mellan bibliotek, förskola och barnhälsovård på regional och också kommunal nivå ska komma till stånd och hålla över längre tid.

4.6 Bedömningar gällande läsning i skolan

Region Jönköpings län ser gärna att Skolverket i Läslyftets moduler lyfter fram samarbete inom olika yrkesgrupper i skolan. Den regionala biblioteksverksamheten och folkbiblioteken samverkar redan idag med många yrkesgrupper inom skolan.

5.8 Förslag gällande skolbibliotek och läsning

Region Jönköpings län tillstyrker förslagen om skolbibliotek och läsning. Regionbibliotek Region Jönköpings län arbetar för samverkan mellan folk- och skolbibliotek, främst via folkbiblioteken och arbetet med biblioteksplaner. Valfungerande skolbibliotek underlättar denna samverkan och är av stor vikt för hur folkbiblioteken kan utveckla och rikta sin verksamhet för att på bästa sätt främja läsning utanför skolan och nå de barn och unga som behöver det mest.

6.6 Förslag och bedömningar gällande fritidshem

Region Jönköpings län är positiva till förslagen. Vi ser gärna att Statens Kulturråd prioriterar ansökningar om läsfrämjande insatser i fritidshemmen, men önskar att samverkan med det lokala folkbiblioteket då också ska prioriteras. På så sätt förstärks även folkbibliotekens arbete med den fria läsningen och för att nå särskilda grupper.

7.4 Förslag och bedömning gällande läsning på lov

Region Jönköpings län är positiva till en flerårig försöksverksamhet med verksamhetsbidrag, men ser att det innebär stora krav på den eller de läsfrämjande aktörerna som blir aktuella. Aktörer med kvalitet och kompetens, en utbyggd struktur över hela landet och som utgår från att barn har olika intressen och behov är viktigt för att barn och unga ska erbjudas jämlik tillgång till läsfrämjande verksamheter. Det är också av stor vikt att lovsatsningen tar sin utgångspunkt i

den fria läsningen och involverar läsande förebilder. Den regionala biblioteksverksamheten och folkbiblioteken är självklara samverkansparter.

8.7 Förslag och bedömning gällande bibliotek och läsfrämjande

Region Jönköpings län välkomnar förslaget om ett nationellt läsfrämjandelyft för folkbibliotekarier, men vi förordar att satsningen initieras nationellt. Att ett läsfrämjandelyft är nationellt menar vi utöver vinsten med själva kompetensutvecklingen också stärker bibliotekarieprofessionen och folkbibliotekens roll i samhället. Läsfrämjandelyftet bör även kopplas ihop med betänkandets övriga förslag som omfattar andra professioner och läsande förebilder. Erfarenheter från andra nationella satsningar bör tas tillvara i arbetet. Exempelvis Läslyftet i skolan och den nationella treåriga satsningen kring kompetenslyftet för folkbibliotekspersonal ”Digitalt först – med användaren i fokus” som nyligen startat. Därför är samordning redan från början av största vikt i en denna omfattande satsning.

Vi ser en risk att flera stora kompetensutvecklingsinsatser samtidigt kan få motsatt effekt för folkbiblioteken i våra minsta kommuner. Region Jönköpings län vill därför gärna delta i arbetet med att ta fram en plan för ett nationellt läsfrämjandelyft och i arbetet med att stödja vårt läns folkbibliotek i genomförandet.

9.4 Bedömningar gällande läsande förebilder

Region Jönköpings län delar delegationens bedömning och ser gärna att Kulturrådet genomför ytterligare satsningar inom området. Vi instämmer i att arbetsplatsbibliotek kan vara en möjlighet, men ser också en utmaning i att utveckla moderna former med kompetens och ny teknik som tar sin utgångspunkt i ”många vägar till läsning”. Samverkan mellan olika aktörer och nivåer är en nödvändighet.

Vi önskar att uppdraget för Läsfrämjandeambassadörer med utgångspunkt i kommuner som är förvaltningsområde för nationellt minoritetsspråk, blir en tillgång för hela länet. Region Jönköpings län har via den regionala biblioteksverksamheten erfarenhet av att tidigare under några år haft en egen läsambassadör med fokus på barns och ungas läsning.

10.3 Bedömning gällande uppföljning av barns och ungas läsning

Region Jönköpings län instämmer i delegationens bedömning att uppföljning är ett ansvar för alla nivåer. Vi ser ett behov av ökad dialog mellan den statliga och den regionala nivån, då den har betydelse för hur uppföljningen fungerar på övriga nivåer. Det är angeläget att hitta gemensamma former för uppföljning av barns och ungas läsning, som utgår från att läsning är mer än besöks- och utlåningssiffror.

10.5 Förslag gällande samverkan kring barns och ungas läsning

Region Jönköpings län tillstyrker förslaget kring ett Läsråd. Särskilt välkomnar vi att förslaget inbegriper ett folkhälsoperspektiv på läsning och en koppling till

politikområdet hälsa och sjukvård. Vi förutsätter strukturerad dialog och samråd mellan Läsrådet och den regionala nivån för att få önskad effekt.

Målgruppen för Läsdelegationens arbete har varit barn och unga 0-18 år och Region Jönköpings län uppskattar att betänkandet utgår från ett brett grepp kring barns och ungas läsning. Samtidigt behöver läsinsatser anpassas till elevers olika förutsättningar och behov (4.1). En grupp som inte får en egen rubrik i betänkandet, men som vi menar behöver särskilda insatser är ungdomar. I kapitlet om läsning i skolan (4.2 och framåt) omfattas möjligen även skolverksamheten vid statens särskilda ungdomshem, som kan vara en samverkanspart även på regional och kommunal nivå.

REGION JÖNKÖPINGS LÄN

Malin Olsson
Ordförande i nämnden arbetsmarknad,
näringsliv och attraktivitet

Kristina Athlei
Regional utvecklingsdirektör